

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G99

«GYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-07-5

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

G99

ISBN 978-601-7697-07-5

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Центральная Азия и противодействие экстремизму. Взгляд со стороны Китая - Central Asia Analytical Network (caa-network.org)
2. https://www.inform.kz/kz/ukk-kazakstanda-destruktivti-agymdy-ustanatyndardyn-sany-20-mynnan-asady_a3582690
3. Сборник материалов международной конференции «Дерадикализация исламистов: теория и практики (международный и российский опыт)» 26 октября 2022 года, г. Москва
4. [Деструктивті діни ұйымның жеке тұлғаға психологиялық ықпал ету әдістері \(azan.kz\)](https://www.azan.kz)
5. ҚР діни оңалту жұмысына жауапты мекемелердің құрылуы және олардың функционалдық міндеттемелері. М. Исахан , Н. Арыстанбекұлы , А. Сатыбалдиева Хабаршы. Дінтану сериясы. №4 (36) 202

УДК 21.15.47

ИСЛАМ БАҒЫТЫНДАҒЫ РАДИКАЛДЫ ТОПТАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ПАЙДА БОЛУ ТАРИХЫ

Қамар Жанерке Талғатқызы

*Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің 2-курс магистранты
Қазақстан, Астана*

Аннотация:

Терроризмге қарсы дискурста «радикалдану» термині кеңінен қолданылады, бірақ әлі анық емес. Бұл жұмыста біз тұтастай «діни радикалдану» үдерісіне лайықты анықтама мен сипаттама беруге тырысамыз. Діни терроризм феномен ретінде жаңа құбылыс емес, оның шығу тегі көне дәуірге жатады, осыған ұқсас көріністер әртүрлі ежелгі ұлттардың культтерінде де тіркелген. Бірақ қазіргі уақытта бүкіл әлемде діни терроризм немесе экстремизм терминдерін ислам әлеміне тиесілі етіп көрсетіліп отыр. Осы мақалада ислам бағытындағы радикалды топтардың шығу себептері мен салдарын ашып көрсетуге тырысамыз.

Кіріспе:

Құран Кәрім – Исламның негізгі қайнар көзі және мұсылман өмірінің барлық саласында басшылыққа алынатын заңдар мен үкімдер жинағы іспетті. Ол Мұхаммед пайғамбарға VII-ғасырда араб тілінде түскен. Егер адам араб тілін білмесе, оның мазмұнын түсініп, нұсқауларын пайдалану үшін Құран аудармаларына сүйенеді. Дегенмен, осы тұста қасиетті Құран аудармаларынан құқықтық ережелер мен діни нұсқауларды алу мүмкіндігі туралы маңызды сұрақ туындайды: «Аудармалар ондағы деректер мен мағыналарды, құқықтық мәселелерді толық түсіну үшін жеткілікті бола алады ма?» Бұл сұраққа жауап берместен бұрын біз алдымен «аударма» деген ұғымның қысқаша анықтамасына тоқталсақ;

Негізгі бөлім: Ислам бағытындағы радикалды топтар және олардың пайда болу тарихы

Дін - әрбір ұлттың, халықтың, жекелеген адамның ішкі рухани сұранысына жауап беретін рухани құндылық. Ол адамның әлемге деген көзқарасына, өмір сүру ерекшелігіне, белгілі бір халықтың салт-дәстүрлерінің қалыптасуына үлкен ықпалын тигізеді. Сонымен қатар, дін жекелеген адам мен қоғам арасындағы байланыста үлкен рөлге ие. Қаншама ғасырлық адамзат тарихында ешбір қоғам дінсіз, сенімсіз өмір сүрген емес. Өмірдің бастамасы деп бір тайпалар күнге, енді бірі отқа, тағы біреулері табиғатқа табынған.

Ал қазір, XXI ғасырда экономика мен технология қарыштап дамыған заманда, адамдардың бөгде түсініктерді, сенімдер мен құндылықтарды қабылдамаудың орнына, белгілі бір бөгде сенімдер мен шектен тыс радикалды көзқарастарды ұстануда. Осыған сәйкес, қазіргі кезде бүкіл әлемді алаңдаттырып отырған, кез келген орта мен қоғамға қауіп төндіретін, экстремистік идеологиялардың таралуы мен террористік ұйымдардың құрылуы.

Экстремизм мен терроризмнің көрінісі ретінде нақты террористік актілер мен экстремистік идеологиялардың терең себептерін, олардың пайда болу көздеріне анық дәлелдеме беру қажет. Олардың себептерін жоймай, осы күрделі мәселелерді шешу мүмкін емес. Экстремизм мен терроризм сияқты әлеуметтік ауруларды тек жылы жауып қояр болсақ, ол одан бетер күшеюі мүмкін. Егер біз олардың түпкі себептерін, қоғамға жүйе ретінде әсер ететін ұзақ мерзімді факторларын анықтай алмасақ, онда тек симптоматикалық еммен айналысатын боламыз. Лаңкестерді физикалық жойып жіберу терроризммен күрес болып саналмайды. Экстремизмге қарсы іс-қимыл экстремистерді қамап тастаумен шешілмейді. Оның орнына жаңа террористтер және экстремист пайда болуы мүмкін.

20 ғасырдың басында француз заңгері М. Лерой экстремистер деп ұстаушыларынан өз саяси идеалдарына абсолюттік сенімді талап еткен саяси ағымдарды жақтаушыларды атады. Осылайша, экстремизм ең алдымен саяси қызметпен байланысты болды. Ал, қазіргі кезеңдегі экстремизмнің дамуы (яғни 2000 жылдан қазіргі күнге дейін) мынадай сипатты қырларымен ерекшеленеді. Олар:

- құқықта экстремистік қызмет ұғымын заңды түрде бекітілуі;
- экстремистік қызметке жауапкершілікті заңнаманың бекітілуі;
- заңға қайшы құбылыс ретінде экстремизмге қарсы іс-қимыл жүйесінің әзірленуі;
- экстремизм формаларының саналуандығы мен экстремизм көріністерінің жаңа формаларының пайда болуы;
- қазіргі заманғы экстремизмнің жаһандық сипатта болуы;
- экстремистік қызмет субъектілерінің сан алуандығы - жекелеген адамдар мен топтар, қоғамдық ұйымдар (діни және зайырлы) және тіпті (белгілі бір кезеңдерде) тұтас мемлекеттер мен олардың одақтары.

Белгілі бір құбылысқа қарсы тұру үшін, ең алдымен, қарсы іс-қимыл объектісін нақты анықтау маңызды. "Радикализм", "экстремизм", "терроризм" ұғымдарының теориялық мазмұнын түсіндіруде, сондай-ақ осы құбылыстардың физикалық және вербалды мінез-құлықтың қандай да бір үлгілеріндегі белгілерін анықтауда аса сақ болу мен мұқият болуды талап етеді.

Үш ұғымның мазмұнына қысқаша тоқталайық. Бұл терминдер "радикалды", "экстремалды" және "террор" деген сын есімдерінен және "изм" жұрнағының көмегімен жасалған. "Радикалды" сөзінің жалпы мағынасы – шешуші, түпкілікті, пәрменді. Мысалы, түбегейлі шешу, тәсіл, құрал туралы айтады. "Экстремалды" - шеткі, шекті, максималды. "Экстремалды жүктеме", "экстремалды кернеу", "экстремалды шаралар" деген сөз тіркестерін қолданады, көпшілік арасында соңғы сөз тіркестерін жиі қолданады. Ескерте кететін жайт, "радикалды" – болу дегеніміз "экстремалды" болу деген емес, бірақ практикада осы ұғымдардың араласуының көптеген мысалдарын табуға болады. Мысалы, үкімет қызметіне теріс баға берген жағдайда, оның қазіргі құрамындағы жұмысын түзету керек, радикалды шешім шығарар болсақ, кейбір негізгі фигураларды ауыстырған дұрыс, ал экстремалды – тұтастай алғанда үкіметті отставкаға жіберу керек. Және бұдан біз ұғымның бастапқы мәнінде теріс мағына жоқ екенін байқаймыз.

Ең көп тараған пікір бойынша, "измдер" яғни, радикализм, экстремизм, терроризм бір – бірімен "негіз – түр - көрініс" қатынасында жатыр. Экстремизм радикализмнің шектен тыс көрінісі ретінде, ал терроризм – шекті экстремизм ретінде әрекет етеді. Д.В. Олшанскийдің сөзінше, "Экстремизм" ұғымы (латын *extremis*-шеткі) сенушінің саясат пен идеологиядағы шектен тыс көзқарастар мен іс-әрекеттерге бейілділігін білдіреді. Психологиялық тұрғыдан бұл радикализмнің жалғасуы және одан әрі дамуы". Әрі қарай «Терроризм-радикализмнің, экстремизмнің және фанатизмнің табиғи жалғасы» деп таратсақ болады.

Радикализм - қандай да бір көзқарастарды, тұжырымдамаларды ымырасыз ұстанушылық. Кейбір expertтік ортада радикализм феноменін дағдарыс, өтпелі тарихи кезеңдерде, қоғамның немесе оның белгілі бір топтарының өмір сүруіне, дәстүрлеріне және әдеттегі құрылымына қауіп төнген кезде жиі тарайды деп есептейді. В.В.Водовозовтың пікірінше «бұл термин саяси немесе өзге де пікірді оның соңғы логикалық және практикалық

тұжырымдарына дейін жеткізуге деген ұмтылысты білдіреді» [1].

Жалпы алғанда барлық радикалды көзқарастардың көп түрлілігіне қарамастан, екі түрге — оң және солс деп бөліп қарастыруға болады.

1) Оң радикализм. Оң радикализмнің негізі белгілі бір қоғамның дәстүрлі, архаикалық құрылымын қайтаруға ұмтылу болып табылады. Бұл ретте, қарапайым консерваторлар мен архаистер деп өз атауын алған - оң радикалдарды шатастырмау керек. Егер біріншілері реформалау қаупі төніп тұрған құрылысты сақтауға ұмтылса, онда соңғысы өткеніне кеткен дәстүрлі режимді қайтару үшін оның қазіргі қалыптасқан жүйесін толығымен өзгертуге ниетті. Архаизмнің консерватизмнен тағы бір ерекшелігі - консерватизмнің өкілдері қоғамдағы одан арғы өзгерістерді болдырмауға ұмтылады, ал архаистер керісінше қолданыстағы қоғамдық-саяси және әлеуметтік құрылымды реформалауды немесе контрреформациялауды жақтайды [2].

2) Сол радикализм. Сол радикалдар өз көзқарастарында оңға қарама-қарсы. Егер соңғылар дәстүрлі дінге көшумен қатар, қоғамдағы діннің үлкен рөлімен (діни экстремизм) бұрыннан бар құрылысты түбегейлі өзгертуді жақтаса, онда біріншісі тарихта болмаған қағидатты жаңа құрылысты өзгерту мен кейіннен орнатуды жақтаушылар болып табылады. Сол себепті теріс радикалдардың арасында әртүрлі ағымдардан әлдеқайда көп, себебі олардың идеалды қоғамдық-саяси құрылымы туралы түсінігі алдыңғы тәжірибеге негізделмеген. Кез келген радикализм сияқты, сол жақ бірқалыпты және экстремистік болып бөлінеді, соңғы кездері кейбір ғалымдар кейде лефтизм деп атайды. Кейбіреулер көбінесе белгілі бір радикалдар ұсынатын қайта құрулар әдістеріне сүйене отырып жүргізіледі. Мәселен, бірқатар зерттеушілер лефтизмге анархизм мен оның әртүрлі ағымдарына, мысалы марксизмге неғұрлым радикалды балама ретінде қарайды [2].

Радикализмнің пайда болуы мен дамуы туралы түрлі пікірлер мен көзқарастар бар. Дегенмен де діни радикализмнің дамуын 1970 жылдары Исаның қозғалысының таралуымен сипаттайды. Соның бірі "Құдай балалары" деструктивті табыну культі болды. Қазіргі күні діни радикализмнің мынадай түрлері бар:

- діни радикализм
- діни-этникалық радикализм
- діни сипаттағы саяси радикализм

1) Діни радикализм рухани көшбасшының айналасында қалыптасатын шағын және жергілікті топтарда көрінеді және өз мақсаты, әдетте, эсхатологиялық мазмұны бар әлеуметтік-діни жобаны іске асыруды көздейді. Мұндай радикализм "тыныш", өйткені харизматикалық көшбасшы қоғамда ірі күйзелістер мен саяси наразылықтарды жасауға шақырмайды. Алайда, бұл түрде үлкен деструктивті әлеует бар, өйткені қоғам үшін маңызды құндылықтар мен қарым-қатынастар күмән тудырады және өз кезегінде адамдарды құқыққа қарсы әрекеттер жасауға әкелетін әлеуметтік және діни фанатизм үшін қоректік орта болып табылады. Өз кезегінде, адептілер балама әлеуметтік-діни жобаны жүзеге асыруға тиіс, оған: отбасыдан бас тарту, ресми шіркеумен қарым-қатынастың үзілуі, мемлекеттік білім және медициналық ем алудан бас тарту, ресми құжаттарды пайдаланудан бас тарту, өнеркәсіптік өндіріс бұйымдарын пайдаланбау (әсіресе оларда штрихкодтар болған жағдайда) кіреді. Мұндай жобаға: шаруашылық қызметтің қарапайым нысандары, отбасындағы немесе коммунадағы патриархалдық, рухани көшбасшының табынуының болуы және эсхатологиялық ойлау тән.

2) Діни-этникалық радикализм.

Қазіргі уақытта радикализмнің бұл түрі консервативті-дәстүрлі бағыттағы идеялар шеңберін қамтиды: этникалық дінді, этникалық таза мемлекет пен қоғамды жаңғырту. Оның әлеуметтік негізі қалалық интеллигенция болып табылады, өйткені дәл осы жерде экономикалық және саяси жаһандануға ұмтылудан айырылған утопиялық жобалар дүниеге келеді. Этносоциализм әлеуметтік алшақтауға қарсы, антисциентизм және антитехнократия идеялары нативизм, биополитика, экополитика, экоправ және экоэкономика.

3) Діни сипаттағы саяси радикализм.

Этноцентризм мен әлемдік діндерге теріс көзқарасты насихаттау діниэтникалық радикализмнің саяси жазықтыққа көшуіне алып келуі және қоғам үшін қауіпті экстремизмді тууға идеологиялық негіз болуы мүмкін. Діни ұйымдар немесе діни радикализмнің осындай түрі бар діни қасиеттерді қамтитын ұйымдар өз мақсатын мемлекеттік құрылысты күшпен өзгертуді: билікті қарулы жолмен басып алуды, басқа мемлекеттің егемендігін бұзуды, заңсыз қарулы құралымдарды құру мен таратуды, этникалық және діни араздықты қоздыруды мақсат етеді.

Қазіргі таңда радикалды ислам қозғалыстарын 4 топқа бөлуге болады:

- Қайта жаңғыртушылар ("Әл-Каида", "Джихад");
- Ортодоксия сақтаушылары («Талибан»);
- Реформаторлық бағытты сақтаушылар: ("Мұсылман бауырлары", "ХАМАС"»);
- Шииттік-имамиттік бағытындағы радикализм. Оған жататындар ливандық және сириялық ұйым "Хезболла", ирактық шииттік ұйым Садр.

Алғашқы үш топқа радикалды салафиттер кіреді. Олардың ішінде ең ірілері: "База"– Әл-Каида, "Салафиттік уағыздау және жихад тобы", "Салафиттік шақыру қорғаушылары" ("қорқыныш Батальоны" – "Катиба альАхваль"), "Қарулы ислам тобы" (Алжир), "Ислам тобы" және "Джихад" (Египет), "Реформа және шақыру" (Иордания), "АбуСаяф" (Филлипиндер), "Қурдистанның ислам қозғалысы" (Ирак), "Өзбекстанның ислам қозғалысы", "Дінге сену және бейбітшіліктен қашу" (Египет, Ливан), "Ислам әскери тобы" және "Аллаһтың жақтаушылары" (Ливия) , "ХАМАС" (Палестина), "Шариғаттың жақтастары" (Ирак), "Ислам мемлекеті" (Сирия), және "Мухаджиры" (Ұлыбритания), "Хизб-уль-Муджахиддин" (Үндістан, Джамму және Кашмир штаты), "Джихад" (Бангладеш), "Еврейлер мен Крестоншыларға қарсы күрестің халықаралық майданы", "Ичкерия және Дағыстан халықтары Конгресінің исламдық бітімгершілік бригадасы" (жетекшілері: Хаттаб және Ш. Басаев).

Бұл ұйымдардың барлығы дерлік араб елдерінде пайда болды, содан кейін өз әсерін көптеген, кейде өте алыс елдерге таратты. Содан кейін ғаламдық желі құрылды, ол ұйымдасқаннан гөрі идеологиялық тұрғыда бірге жүрді. Біз радикалды салафиттік ұйымдардың толық емес тізімін ұсындық. Зерттеушілер олардың санын әр түрлі бағалайды: бірнеше ондаған мен 2001ға дейін жетеді. Ислам дінін негізге ала отырып шыққан радикалдар тек күш іздеп қана қоймайды, мұсылман қоғамдастығының өміріне бақылау орнатуды, барлық мұсылмандардан өздерінің дұрыс деп танылған түсініктерін тануға мәжбүрлеуді өздерінің міндеті деп санайды. Олар жер бетінде исламдық мемлекет құруға күш салып жатыр, ал ол жоқ жерде мұсылмандар бұл үшін Құдай алдында есепті деп біледі. Барлық мұсылмандар, сондай-ақ исламистердің көзқарастарымен бөліспейтін мұсылман мемлекеттерінің билеушілері жиһадтың нысаны болып табылады, яғни джихадты мұсылмандарға қарсы бағытталған, мүмкін оны құлатуға ұмтылады [3].

Қазіргі әлемдегі исламдық радикализм: шынайы ислам жолынан тыс жүргендердің пайда болуының мәні мен себептері. Олар ұлттық шекараларды білмейтін және адамзаттың қалған бөлігіне жиһад жариялайтын радикалды қозғалыстар, оның ішінде мұсылмандардың басым көпшілігі, олардың идеяларымен келіспейтіндер халықаралық деңгейге енеді. Күрес әдістерінің бірі, радикалдар терроризмді тандайды. Осыған сәйкес, терроризм дегеніміз - саяси исламның экстремалды радикалдары қолданатын саяси күрес әдісі. Терроризм - бұл зорлық-зомбылық үшін емес, радикалды исламистерді қоғамға жіберудің бір түрі. Исламдық терроризм идеологиялық тұрғыдан мұсылмандар мен мұсылман емес адамдар арасында қызу пікірталас тақырыбы болған және болып қала беретін джихад тұжырымдамасына негізделген. Исламның қалыптасуы кезінде жиһад ең алдымен кәпірлерге қарсы қарулы күресті білдірді. «Жүректің жиһады» (ислам дұшпандарының ақыл-ой үкімі) немесе «тіл жиһады» (әділетсіздікке қарсы батыл мәлімдемелер) сияқты ұғымдар кейінірек пайда болады. Қазіргі уақытта мұсылман теологтары «кіші джихад» деп аталатын қарулы күреспен «үлкен» және «кіші» джихад ұғымын дамытып жатыр. Алайда бұл жиһад ілімінің әскери аспектісін жоққа шығармайды.

Қорытынды: Сонымен қорытындылай келе діни радикализм дегеніміз - діндегі шектен тыс көзқарастар мен іс-әрекеттерге бейімділік. Мұндай экстремизмнің негізін демагогиямен ұштасқан зорлық-зомбылық, шектен тыс қатыгездік және агрессия құрайды. Радикализм шығу тарихында көптеген қазіргі әлемдегі қалыптасқан қағидаларға протест ретінде қалыптасты. Әсіресе ислам бағытындағы радикалды топтардың шығуына қарайтын болсақ, барлығы дерлік артта қалушы елдерден немесе енді ғана дамушы елдерде пайда болғанын көреміз. Сондықтанда осындай топтарда отарлаушы державалардың билігіне деген өшпенділік, артта қалушы елдерге қатысты олардың күш көрсету әдістеріне деген жауап ретіндегі көңіл күй байқалады. Бұдан біз діни радикализмнің пайда болуында құқықты тапсатпаушылық, ішкі қарсылық, сондай-ақ жоғарыда айтып кеткеніміздей кінәні басқа жақтан іздеу жатқандығын көреміз. Сондай-ақ адам өміріндегі психологиялық немесе рухани, яки материалдық, әлеуметтік қиыншылықтар кезін де радикалды топтар жақсы пайдалана алады. Осылайша олар түрлі әдіс-тәсілдер арқылы адамдарды өз қатарына көптеп тартып жатыр.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Водовозов В. В. Радикализм и радикальная партия // Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона: в 86 т. (82 т. и 4 доп.). — СПб., 1899. — Т. XXVI. — С. 73—75.
2. Бороздин А. Н. Радикализм как социально-политический феномен // Политика и политические науки. — 2015.
3. Игнатенко, А.А. Ислам және саясат: мақалалар жинағы. - С. 102

УДК 21.15.47

ҚАСИЕТТІ ЖАЗБАЛАРДЫҢ АУДАРМАЛАРЫН ҚОЛДАНУ

Умиралиев Еркебулан Сеитжанұлы

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің 2-курс магистранты
Қазақстан, Астана

Аннотация:

Ежелден бері, әр дәуірде адамзаттың көп бөлігі белгілі бір дінге сеніп келгендігін тарих бетіне зер салған адам көре алады. Ол діндер өз заманында көптеген қоғам проблемаларын шешкенімен уақыт өте келе түрлі өзгеріске ұшырау салдарынан қоғамға кері әсерін де тигізіп жатты. Ал, көп жағдайда ол діндердің өзгеріске ұшаруына себеп болатын нәрсе тақырыбымызға себеп болып отырған қасиетті жазбалардың түп нұсқалары сақталмай, аудармалардың санқилылықтары болатын. Осы мақалада Құран Кәрімді басшылыққа ала отырып, қасиетті саналатын басқа да жазбалардың аудармаларына қаншалықты сүйенуге болатындығына немесе қандай мәселелерде сүйеніп, неден сақтану керектігіне тоқталдым.

Кіріспе:

Құран Кәрім – Исламның негізгі қайнар көзі және мұсылман өмірінің барлық саласында басшылыққа алынатын заңдар мен үкімдер жинағы іспетті. Ол Мұхаммед пайғамбарға VII-ғасырда араб тілінде түскен. Егер адам араб тілін білмесе, оның мазмұнын түсініп, нұсқауларын пайдалану үшін Құран аудармаларына сүйенеді. Дегенмен, осы тұста қасиетті Құран аудармаларынан құқықтық ережелер мен діни нұсқауларды алу мүмкіндігі туралы маңызды сұрақ туындайды: «Аудармалар ондағы деректер мен мағыналарды, құқықтық мәселелерді толық түсіну үшін жеткілікті бола алады ма?» Бұл сұраққа жауап берместен бұрын біз алдымен «аударма» деген ұғымның қысқаша анықтамасына тоқталсақ;

Негізгі бөлім: лингвисттердің аударманың дәлме-дәлділігі туралы көзқарастары

Әдетте аударма мәселесіне келгенде кейбір лингвисттер (кейде кейбір дін өкілдері) аудармашының қандай да бір мәтінді 100% (жүз пайыз) туралықта аударып алатындығын алға тартады. Мысалы М.П. Брандес пен В.И. Провоторовтың берген анықтамасы бойынша